

στούς απογόνους μας ατέλειωτον αγώνα — μα τώρα έχουμε υποχρέωση ν' αρπάξουμε τὰ δπλα, νὰ βγού-
με μπροστά καὶ μὲ τὰ νεανικά μας μπράτσα νὰ πιά-
σουμε τὴν ἴδια στιγμή δλους τοὺς λαιμοὺς τῶν εὐ-
δῶλων, νὰ τοὺς σφίξουμε γερὰ γιὰ νὰ τὰ ἰδοῦμε νὰ
πέφτουν μπροστά μας — στὴν αἰώνια λήθη. Ἐνω-
ση, χρειαζόμαστε πρῶτ' ἀπ' ὅλα γι' αὐτό, ἔνωση
κάτου ἀπὸ φιλελεύτερες ἀρχές, ἔνωση χωρὶς προσω-
πικά πάθια, μὲ τὴν Ἰδέα μόνο μπροστά. Ὁρεξη γιὰ
τὸν αγώνα, εἶν' τὸ δεύτερο. Ἐχοντας τὰ δυὸ αὐτά,
εἴμαστε βέβαιοι πῶς θαῦρουμε καὶ τὰ μέσα νὰ τὸν
ἐξακολουθήσουμε· εἴμαστε βέβαιοι. πῶς θὰ μπορέ-
σουμε νὰ βγάλουμε τὸ λαὸ μας ἀπ' τὴν πνευματικὴ
σκλαδιά, ὅπως οἱ πατέρες μας τοῦ 21 ἀπ' τὴν πολι-
τικὴ· εἴμαστε βέβαιοι πῶς θ' ἀνατελεῖ καὶ στὸν τό-
πο μας ἡ μέρα, ποὺ ὁ ἥλιος θὰ ρίχνει τὸ φῶς του
σὲ κάθε γωνιὰ Ἑλληνικῆς γῆς· καὶ ἔτσι ἔχουμε τὴν
ἐλπίδα, πῶς, ὅταν μὲ τὸ καλὸ θὰ γιορτάσει τὰ πε-
νήντα τοῦ χρόνια ὁ «Νουμᾶς», ἐμεῖς ἀπόμαχοι πιά
θὰ ρίχνουμε ματιὰ εὐχαρίστηση στὰ περασμέ-
να χρόνια, θὰ αἰστανόμαστε τὴν ἀνακούφιση ποὺ
αἰσθάνονται σήμερα οἱ πρῶτοι ἀγωνιστὲς μὲ τὸ
«Νουμᾶ», ἀκούοντας πάλι τῶν φιλόδοξων νέων τὸ
χαρῶπὸ τραγούδι, ὅπως οἱ σημερινοὶ γέροι τὸ δικό
μας,

«Ἐμεῖς ζοῦμε, δικές μας εἶν' οἱ ὥρες

«Κι ἔχει δίκι' ὁ ΖΩΝΤΑΝΟΣ».

A. ΤΡΑΝΟΣ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Ἡ Νέα Ἑλλάδα εἶναι ὁ μόνος τόπος ποὺ οἱ ἀ-
γῶνες γιὰ ὁρισμένες ἀρχές καὶ ἰδέες, κρίνονται σὰν
κάτι πρωτόφαντο καὶ παράξενο. Τοῦτο ἔρχεται, γιὰ
κι ὁ πολλὴς κόσμος καὶ οἱ λεγόμενες μορφωμένες τά-
ξεις βρίσκονται ἀκόμα σ' ἐποχὴ βαρβαρότητας ποὺ
σημάδι τῆς ἀλάθευτο εἶναι ἡ ἑλλειψὴ πνευματικοῦ
πολιτισμοῦ. Ὅπου δὲν ὑπάρχει ζωὴ, κίνηση, ὅπου
θλίβεται τὸ πνέμα ἑνὸς λαοῦ κάτω ἀπὸ προγονικοὺς
θαυμασμοὺς καὶ πατριωτικὰς μανίες, ὅπου στενεύουν
τὰ σύνορα κάθε δράσης μονάχα γιὰ διαφόρους «ἐ-
θνικοὺς σκοποὺς», ὅπου λείπει μὴ κάποια φυλετικὴ
διοργάνωση, ὅχι τεχνικὰ ἐπιβλημένη μὲ «καθήκον-
τα» καὶ μὲ «θυσίες», μὰ ἐσωτερικὴ καὶ ἀσύνειδη ποὺ
ἔρχεται ἀπὸ τὴν πράξη καὶ μόνο, ὅπου βασιλεύει ἡ
ἐπιτυχία τῆς ἀερολογίας, ὅπου διευτύνουν πολιτεία
καὶ κοινὴ γνώμη οἱ ἐπιτήδαιοι ὕμνολόγοι τῆς κάθε
ἀδεξιότητος καὶ στενοκεφαλίας τοῦ λαοῦ, ἐκεῖ δὲν
μπορεῖ ποτὲς νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ πλατύτερη
ἀντίληψη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ τὴ ζωὴ, γιὰ τὸ πνέ-

μα, γιὰ ἰδέες καὶ ἀρχές. Μιὰν ἀφιλοσόφητη σκέψη
τῆς στιγμῆς πνέει ἀπάνου ἀπ' ὅλους, κ' ἔτσι ἡ μα-
κρόχρονη συνήθεια μπάζει ἓνα ἔθνος ἀλάκαιρο σὲ
φαῦλο κύκλο γιὰ νὰ στριφογυρίσῃ ἀνάμεσά του ὁ
λοένα.

Οἱ κατάρες καὶ τ' ἀναθέματα ποὺ ἀκουστήκανε
σὰν ξέσπασε ὁ αγώνας τῆς γλωσσικῆς ἰδέας, δεί-
χνουνε πόσο καλὰ στέκει ὁ παραπάνου χαρακτηρι-
σμός γιὰ τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικό. Ὅχι γιὰτὶ νομί-
ζουμε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ συζητηθῇ, καὶ νὰ χτυπη-
θῇ ἀκόμα, ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννηση, ἀπὸ κείνους
ποὺ εἶχανε δική τους ἰδεολογία, δικό τους δρόμο καὶ
σειρά, μὰ γιὰτὶ ὁ τρόπος τῆς πολεμικῆς φανέρωσε
τὸ κατώτερο ἐπίπεδο τῆς λεγόμενης τάξης τῶν ἀ-
νθρώπων τῆς ἐπιστήμης, ποὺ μακριὰ πάντα τοὺς ἀπὸ
τὸ πνέμα τῆς ἐπιστήμης ἐκμεταλλεύονταν τὸ αὐτο-
χρὸ τῶνομά της, ρίχνοντας στὰ σκυλιὰ τὰ ὅσια καὶ
τὰ ἱερά, ξεγελώνοντας τὸν κοσμάκη καὶ νομίζοντας πῶς
θὰ μπορέσουν καὶ τοὺς γύρω τους ν' ἀφισοίσουν μὲ
τὰ ξεπεσμένα πατριωτικά τους ἱδανικά. Καὶ γι' αὐ-
τὸ τὸ μεγαλύτερο ρόλο στὸν πόλεμο κατὰ τῆς δημο-
τικῆς μας γλώσσας ἔπαιξαν καὶ παίζουν οἱ λόγοι οἱ
«ἐθνικοί». Πόσο κάτω πρέπει νὰ στέκεται ἓνας λαὸς
γιὰ νὰ τοὺς δίνῃ αὐτὶ καὶ πίστη, ὁ καθένας κατα-
λαβαίνῃ.

Ὅμως αὐτὸ δὲν ἐμπόδισε, μέσα σὲ τέτοια περικυ-
κλωσιὰ, τοὺς πρὶν γενναίους ὁπαδοὺς τῆς νέας διδα-
σκαλίας ποὺ ὁ Ψυχάρης ἔφερε μπροστὰ στὰ μάτια
τοῦ ἔθνους, νὰ τραβήξουν τὸ δρόμο τους μέσα σὲ εἰ-
ρωνεῖες, σὲ ἀδιαφορίες, σὲ κατατρεμούς. Ἐνα ρέμα
δυνατὸ συνεπῆρε τὴν περιφρόνηση, καὶ ὅλοι τοὺς ξα-
φνιασμένοι σταθήκανε νὰ ἰδοῦνε τὸ φοβερό τους ὄγ-
τρό, ὅπως τοὺς τονεῖ παράσταιναν οἱ δασκάλοι.

Σὰν ἐναῖ ἐγκάρδιο βλαστάρη, ἓνα παιδί ἀτρέμη-
το, ἓνα μοσχόδοιο λουλούδι, ἓνα φωτερὸ σημάδι
τοῦ ἀγῶνα τοῦ γλωσσικοῦ, τὸ μόνο καὶ τὸ πρῶτο,
πρέπει νὰ χαιρετηθῇ καὶ νὰ ὑμνηθῇ τὸ φύλλο τοῦ-
το, ποὺ ἔδειξε πῶς στὴν Ἑλλάδα τοῦ ἀπελπισμοῦ,
δὲν πέθανε ἡ θεία φωτιὰ τῆς Ἰδέας, δὲ σάπισε ὁ
σπόρος τῆς λευτεριάς, δὲ χάθηκε γιὰ πάντα ἡ ἐλπί-
δα τῆς ζωῆς. Τὸ ἔργο τοῦ «Νουμᾶ» θὰ λογαριαστῇ
τόσο μιὰ μέρα, ὅσο δὲν τὸ ἐλπίζουμε. Τὸ καθαρὸ
μάτι βλέπει καὶ ἀπὸ τώρα πόσο μεγάλη, πόσο βα-
ριά, πόσο ἀψηλὴ στάθηκε ἡ δουλειὰ τῆς ὑπομονῆς
καὶ τῆς ἐπιμονῆς, μέσα σὲ χίλιω λογιῶν ἐμπόδια,
γιὰ νὰ βαστήξῃ στὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα, ἓνα φύλλο
φτωχό, ἔρημο καὶ περιφρονημένο ἀπὸ τὸν ὄγλο
τῆς δασκαλεμένης ἀμάθειας, νὰ βαστήξῃ παλληκα-
ρίσια σηκωμένο τὸ κόκκινο μπαϊράκι τῆς δημοτικῆς

μας γλώσσας, μπαϊράκι επαναστατικό για την πολιτεία, για την κοινωνία, για την δασκαλοκρατία που έζωνε και ζώνει το περισσότερο έθνος.

Ο «Νουμάς» δὲν πρόσφερε στους αναγνώστες του διαλεχτό χαρτί και εικόνες καλλιτεχνικές. Συγκέντρωσε μέσα του τη μεγαλύτερη φιλολογική κίνηση, αλληθινή, ατόφια, πρωτόγονη, όπως δινότανε από την πηγή, δίχως αλλοιώματα σε λέξεις και σε φράσεις στο ευγενικότερο (!) και το ουφωνότερο με τα γούστα του κοινού, όπως κάνουνε τα συνηθισμένα μας περιοδικά της ρουτίνας. Για τοῦτο οἱ ἐννιά τόμοι τοῦ «Νουμά» μοιάζουνε σὰ δάσο παρθένο ἀπλησίαστο ἀπὸ τέχνη ὑποβλημένη κι ἀπὸ διακόσμηση φροντισμένη. Ἔτσι, θὰ μείνη καθαρὸ, ἀγνὸ κι ἀμόλευτο δείγμα τῆς πνευματικῆς μπόρεσης τοῦ καιροῦ του, κείμενο ἀλάθευτο γιὰ τὸ ξετίλιμα τῆς γλωσσικῆς ιδέας, ἱστορία ζωντανή γιὰ τὸ περπάτημα τοῦ ἀγώνα.

Ὅμως ἂν ὁ «Νουμάς» στάθηκε στὴν Ἑλλάδα ἡ πρώτη ψημερίδα πού δούλεψε κάτω ἀπὸ ἀρχές και ἰδέες ὠρισμένες, δὲ θὰ πῆ πὼς ἴσα μὲ τώρα, ἔκαμε κείνο πού ἔπρεπε νὰ κάμῃ. Ὁ ἴδιος ὁ διευθυντῆς του εἶναι ὁ πρῶτος πού ἀναγνωρίζει πὼς τὸ ἰδανικό του εἶναι ἀκόμα κάμποσο μακριά. Μὰ τὴ στιγμή πού ὅσοι βγαίνουνε στὸν ἀγὼνα ζητοῦνε μανὰχα ἀπὸ τοὺς ἄλλους δουλειὰ δίχως αὐτοὶ νὰ προσφέρουνε κείνο πού μποροῦνε, τὴ στιγμή πού οἱ περισσότεροι σὰ βέροι Ρωμαῖοι πού εἶναι, ζυμωμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια πάστα τῶν ἀφρόντιστων ἀερόλογων τῆς καθαρύουσας, δὲ βλέπουνε τὴ δύναμη τῆς ἑνώσης, τοῦ ἴσου δρόμου τὴν ἐπιβολή, τοῦ ἐγωΐσμοῦ τὴ θυσία, τοῦ σεβασμοῦ τὴν ἀνάγκη, τῆς μικροφιλοτιμίας τὸ πάτημα, τὴ στιγμή ἐκείνη κανεὶς δὲ θὰ μπορέσῃ ἐλοσύνειδα νὰ κατηγορήσῃ τὸ ἔργο τοῦ «Νουμά», πού τὰ καθεμερνὰ ἐμπόδια, οἱ φουρτούνες, οἱ πονηρεμένοι κατατρεμοὶ τῶ φίλων, θὰ μπορούσανε δικαιολογημένα νὰ τοῦ σταματήσουνε τὴν ὁρμή.

Ὁ δρόμος τοῦ «Νουμά» εἶναι μακριὴς ἀκόμα. Τὸ ἔργο τῆς γλωσσικῆς ἀναγέννησης τραβᾷ ὀλοένα πρὸς τὰ μπροστά. Ἡ δικιολογία τοῦ αὐριο δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ χαράξῃ στὸν τόπο μας. Κι ἀπὸ τὴ δικιολογία αὐτὴ τοῦ αὐριο, πρῶτοι ἀπ' ὅλους ἔχουνε ἀνάγκη ὅσοι μπήκανε στὸ νόημα τῆς Ἰδέας. Δρόμοι λοξοὶ μπροστὰ τους ἀπλώνουνται, πολιτικὲς και ὑποχώρησες και χαϊδέματα γούστων τρέμουνε στὸν ἀέρα τῆς ἐποχῆς μας. Ὅμως ὁ δρόμος ἓνας εἶναι. Ἕνας ὁ ἀγὼνας. Ἕνα τὸ ζήτημα. Μιά ἡ ἀλήθεια, ὅπως ἓνας κι ὁ ἥλιος. Κι ἂν ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ «Νου-

μά» εἴτανε γραφτὸ στὸ μέλλο τίποτα ἄλλο νὰ μὴν ἀναγνωριστῇ, θὰ ἔφτανε μόνο νὰ δοξαστῇ τὸ φύλλο τοῦτο γιὰ τὸ στήριγμα και γιὰ τὴ βοήθεια πού ἔδω-σε στὴν ἀξία ἐνός. **Ψυχάρη**, τὴ στιγμή μάλιστα πού ἡ πνευματικὴ μας περικυκλωσιὰ κάθε ἄλλο παρὰ ἀξία εἴτανε γιὰ νὰ καταλάβῃ, νὰ δεχτῇ, νὰ λουστῇ σὲ μιὰ τέτοια ἀπλή και βαθιὰ διδασκαλία.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Φύλλο θὰ ξαναβγαί ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε μέρες, δηλ. στίς 15 τοῦ Γενάρη, μὲ 32 πάλι σελίδες, σὰν τὸ σημερινό. Οἱ 16 θάχουν τὴν ταχυτικὴ ὕλη και οἱ ἄλλες 16 τὴ συνέχεια ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ 1904 και τὰ περιεχόμενα τοῦ 1905 και 1906. Βλέπετε, εἶναι τόσο πολλὰ πού δὲ χωρέσανε στίς 16 σελίδες πού εἶχαμε λογαριάσει. Ἀπὸ τίς 15 τοῦ Γενάρη κι ὀμπρὸς τὸ φύλλο θὰ βγαίνει μὲ 16 σελίδες ταχυτικά κάθε βδομάδα.

— Ἀπὸ τὸ φύλλο θὰρχινήσουμε τὸν «Τριστάνο και τὴν Ἰζόλδη» μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν κ. Ν. Ποριώτη.

— Στ' ἄλλο φύλλο θάχουμε καινούρια «Πεζὰ τραγούδια» τοῦ Ψυχάρη, «Ἐσπερινούς ἀντίλαλους» τοῦ Μαλακάση, «Ματιά και σκέψη» τοῦ κ. Ε. Εὐστρατιάδη και δυὸ καινούρια τραγούδια τῆς Μυρτιώτισσας.

— Αυστυχῶς τόπο δὲν ἔχουμε στὸ σημερινὸ φύλλο νὰ μιλήσουμε πλατιά, καθὼς εἶχαμε χρέος, γιὰ τὴν ἐκθεσὴ τοῦ κ. Λαγοπάτη θὰν τὸ κάμουμε σὲ κατοπινὰ φύλλα, πού ἴσως τυπώσουμε κι ἀλάκαιρη τὴν ἐκθεσὴ ἢ τὰ σπουδαιότερα μέρη της, ἀφοῦ ἡ ἐκθεσὴ αὐτὴ, ὅσο κι ἂν μπακαλεύεται τὸ ζήτημα, χωρίζοντας δημοτικὴ και μαλλιαρή, πάντα εἶναι ἓνας σταθμὸς τοῦ γλωσσικοῦ ἀγώνα μας.

— Ἀπὸ τὰ τόσα και τόσα πού δημοσιεύτηκανε στίς ἐφημερίδες γιὰ τὴν ἐκθεσὴ τοῦ κ. Λαγοπάτη, παίρνουμε τὸ χαριτωμένο αὐτὸ κομματάκι ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» (19 Δεκεμβρ. σελίδα 1, στήλη 4). «Μίαν ἡμέραν ὁ κ. Ταγκόπουλος τοῦ «Νουμά» και ὁ κ. Λάμπρος ἐτήσαν ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον ἐπιστολὰς μὲ ρούβλια και μόλις εἶδον ὅτι τοὺς εἶδε κάποιος ἐκ τῶν ὁμοδύδων ἐλληνιστῶν ἐτρίτησαν εἰς φυγὴν».

— Αὐτὰ κατάθεσε ὁ Μιστριώτης στὴν κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ νὰποδείξῃ πὼς οἱ δημοτικιστὰδες παίρνουνε ρούβλια. Ὡστόσο κάπια ἀλήθεια ὑπάρχει σ' αὐτό. Μιά μέρα ὁ Ταγκόπουλος ἀντάμωσε στὸ ταχυδρομεῖο τὸν καθηγητὴ κ. Λάμπρο.

— «Κύριε Λάμπρο, τοῦ λέει δινατά, βλέπω ἡμεθεὶ νὰ πάρετε ρούβλια!»

— «Μὰ και σεῖς, κ. Ταγκόπουλε, τοῦ ἀποκρίθηκε ξεκαρδισμένος στὰ γέλια ὁ κ. Λάμπρος, ρούβλια βλέπω παίρνετε!»

— Κάποιος θὰν τᾶκουσε αὐτὰ κ' ἔτρεξε και τὰ εἶπε στὸ Μιστριώτη και ὁ ἀγαθώτατος Μιστριώτης τᾶχαψε γι' ἀληθινὰ και τὰ κατάθεσε στὴν κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ.

— Εἶναι τόσο ἀγαθὸς γεροντάκος ὁ ἔρμος, πού ὅτι τοῦ πρῶνε τὸ χᾶψαι. Αὐτὸ τουλάχιστο ἀποδείχτηκε ἀπὸ